

NATUUR ALS BASIS VOOR GEZONDE ONTWIKKELING VAN KINDEREN IN HET KLEUTERONDERWIJS

Vlaanderen
is zorgzaam en
gezond samenleven

HOE GEEF JE NATUURINTERACTIE EEN PLEK OP SCHOOL?

Steeds meer kinderen brengen minder tijd door in de natuur. Ook voor kleuters is dat jammer, want de natuur speelt een belangrijke rol in hun groei en ontwikkeling. Buiten zijn in een groene omgeving biedt **talloze kansen voor hun lichamelijk, mentaal en sociaal welbevinden**. Natuurervaringen helpen kinderen tot rust komen en dragen bij aan hun gezondheid. Kleuters die regelmatig buiten spelen of met natuurlijke materialen bezig zijn, kunnen zich vaak **beter concentreren, slapen rustiger en bewegen meer**. **Bovendien versterkt natuurcontact hun zelfvertrouwen en veerkracht.**

Kleuters beleven de natuur op heel verschillende manieren. Gewoon buiten zijn, kijken wat er groeit en beweegt, voelen aan materialen of samen iets ontdekken: elke vorm van natuurbeleving doet iets waardevols. Door natuur een vaste plek te geven in je klas en op de speelplaats, ondersteun je hun ontwikkeling op een speelse en betekenisvolle manier.

▶▶ START

NATUURBLOOTSTELLING

Zorg voor groen in de schoolomgeving, zodat jonge kinderen de natuur vanzelf kunnen ervaren.

NATUURCONTACT

Geef jonge kinderen de kans de natuur met al hun zintuigen te ervaren.

NATUURBELEVING

Laat jonge kinderen in de natuur emoties en verwondering ontdekken.

STIMULEER SPEL EN BEWEGING IN DE NATUUR

Bied kleuters regelmatig natuurervaringen aan via de vijf paden. Zo kunnen ze gevarieerd, vrij en op hun eigen tempo spelen. Dit ondersteunt hun totale ontwikkeling, stimuleert dagelijkse beweging en legt een sterke basis voor hun mentale gezondheid.

Natuurspel versterkt bovendien hun zelfstandigheid, helpt hen beter samenwerken en verhoogt hun welbevinden.

▶▶ **Ontdek de aanpak voor het organiseren van natuuractiviteiten op p. 4.**

INZETTEN OP NATUURCONTACT EN NATUURBELEVING VIA VIJF PADEN

Zintuigelijke beleving

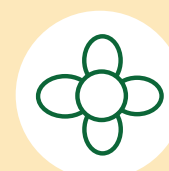
Emoties opwekken

Betekenis of zingeving vinden

Empathie en zorg dragen

Esthetisch genieten

BRENG NATUURVERBONDENHEID TOT LEVEN IN DE KLAS EN OP DE SPEELPLAATS

Geef kleuters regelmatig de kans om de natuur écht te beleven, binnen én buiten, en via de vijf paden. Zo ontwikkelen ze een oprechte band met hun omgeving, wat hun welbevinden, concentratie en leerplezier vergroot, stress vermindert, creativiteit stimuleert en bewust omgaan met de wereld bevordert.

▶▶ **Ontdek inspirerende activiteiten per pad op p. 5.**

▶▶ START

HOE BRENG JE HET POSITIEVE EFFECT VAN NATUUR NAAR JE SCHOOL?

Meer achtergrondinformatie nodig? Lees de factsheet en (de samenvatting van) het rapport.

1

STAP 1: VERGROEN DE SCHOOLVISIE

Kleuters hebben volwassenen nodig om de natuur te leren ontdekken. Ze kijken naar wat wij doen en nemen dat gedrag over. Daarom is het belangrijk dat jij – en het hele schoolteam – laat zien wat je wilt doorgeven.

- **Bepaal samen de krijtlijnen**
Bepaal met het hele team de basis van jullie visie op natuur in de school en maak gebruik van ondersteuning of expertise waar nodig.
- **Zorg voor een gedragen project**
Betrek iedereen bij die visie: kinderen, ouders, leerkrachten, poetspersoneel, directie en leerlingenbegeleiders. Een visie groeit pas echt wanneer iedereen meedoet.
- **Zorg voor actieve betrokkenheid**
 - Organiseer infomomenten en bevestigingen voor ouders en medewerkers.
 - Voer open gesprekken om vragen en ideeën te delen.
 - Maak gebruik van beschikbare materialen om jullie visie te verduidelijken.
 - Geef kinderen een stem: laat hen een tekening maken van hun droomspeelplaats.
- **Communiceer breed**
Deel jullie visie via het schoolplatform, nieuwsbrieven, de website en andere communicatiekanalen, zodat iedereen mee is en zich betrokken voelt.

Vergroen de schoolvisie: inspirerende voorbeelden en praktische gidsen op p 6.

Krijtlijnen

2

Ontharding

Vergroening

STAP 2: RICHT DE SCHOOLOMGEVING NATUURLIJK IN

ONTHARDING

Kijk na of er op jullie school ruimte is om te ontharden en meer groen aan te planten. Zo creëer je een speelse, natuurlijke omgeving waar kleuters volop kunnen ontdekken.

Is ontharden nog niet haalbaar?

Begin dan klein door losse, natuurlijke elementen toe te voegen, zoals plantenbakken, boomstammen, houten schijven of een wilgentunnel. Ook met deze eenvoudige materialen breng je de natuur dichterbij je kleuters.

Richt de schoolomgeving natuurlijk in: inspirerende voorbeelden en praktische gidsen op p 6.

VERGROENING

Bij het vergroenen van een kleuterspeelplaats zijn er heel wat keuzes te maken. Hieronder vind je belangrijke aandachtspunten die helpen om een uitdagende, speelse en leerzame omgeving te creëren.

- **Hellingen en niveauverschillen**
Breng reliëf aan in de speelplaats. Kleine heuveltjes, zachte hellingen of niveauverschillen maken het terrein avontuurlijker. Kleuters worden uitgedaagd om te klimmen, rollen en glijden. Dit prikkelt hun evenwicht, kracht en motorische vaardigheden op een natuurlijke en speelse manier.
- **Biodiversiteit**
Kies voor inheemse struiken en bomen, liefst soorten die bloemen of vruchten dragen. Ze trekken insecten, vogels en kleine dieren aan, waardoor de speelplaats leeft en kleuters voortdurend kunnen ontdekken. Denk ook aan de dieren:
 - voedselbronnen zoals waardplanten voor rupsen en vlinders of besenstruiken.
 - nestgelegenheden zoals vogelhuisjes en vleermuiskasten.
 - schuilplekken zoals stapelmuurtjes of dichte struiken.
- **Vegetatie van verschillende hoogtes**
Combineer bomen, struiken, hoog gras en lage beplanting. Hoogteverschillen creëren niet alleen variatie, maar ook natuurlijke speel- en rustplekjes waar kleuters zich kunnen terugtrekken, verstoppen of fantasierijk spelen. Verspreid deze zones over de speelplaats zodat kinderen spontane ontdekplekken vinden.

De 3+30+300-regel

Een eenvoudige richtlijn die veel verschil maakt:

- **3 bomen zichtbaar vanuit elke klas** – bv. door bomen langs de speelplaats of bij ramen te voorzien.
- **30% groen op de schoolomgeving** – denk aan graszones, struiken, een buitenklasje, een zintuigtuin of een moestuintje.
- **300 meter tot een groter groen gebied** – of plan regelmatig natuuruitstappen als dit niet mogelijk is.

Deze aanpak verlaagt hittestress, verbetert de luchtkwaliteit, ondersteunt de concentratie en verhoogt het welbevinden van kinderen. Bovendien wordt de schoolomgeving klimaatvriendelijker én een plek waar kinderen volop kunnen groeien.

LOSSE ELEMENTEN

Zelfs met een groene speelplaats vol beplanting blijft het waardevol om losse, natuurlijke elementen toe te voegen. Onderzoek toont aan dat net deze materialen zorgen voor rijker, gevarieerder en creatiever spel. Ze stimuleren risicovol spel op een veilige manier, versterken sociale interacties en geven kleuters telkens opnieuw nieuwe kansen om te ontdekken.

- **Losse natuurlijke materialen**

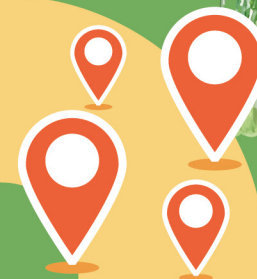
Voorzie materialen zoals takken, bladeren, zand, stenen, dennenappels of schelpen. Kleuters kunnen hiermee bouwen, sorteren, verzinnen, namaken en combineren. Deze materialen prikkelen hun fantasie, nodigen uit tot samenwerking en zorgen elke dag opnieuw voor verrassend spel.

- **Natuurlijke speelelementen**

Integreer structuren die uitnodigen tot beweging en verbeelding, zoals wilgentunnels, boomstammen, houten schijven of stapelbare houtblokken. Kleuters kunnen erop klimmen, balanceren, verstoppen en rollenspel spelen. Dit versterkt hun motoriek, evenwicht, zelfvertrouwen en durf.

- **Extra speelkansen**

Elementen zoals heuveltjes, zachte glooiingen, water- en zandzones of verspreide beplanting bieden nog meer variatie. Ze ondersteunen de brede ontwikkeling van kleuters, verhogen hun mentaal welbevinden, helpen stress verminderen en stimuleren positieve sociale contacten.

VERKEN OOK DE NATUUR BUITEN JE SCHOOL

Ook buiten de schoolmuren zijn er heel wat plekjes waar kleuters op een veilige en speelse manier de natuur kunnen ontdekken. Maar hoe vind je een geschikte locatie?

1. De [belevingskaart](#) van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) helpt jou bij het vinden van een groene plek. Ook andere digitale kaarten, zoals [OpenStreetMap](#), [speelnatuurkaart Springzaad](#), [Groenzoeker](#) en [Google Maps](#), kunnen je hierbij ondersteunen.
2. Onderzoek of de plek geschikt is. De belevingskaart biedt handige filters voor het beoordelen van een locatie:
 - veilig te voet bereikbaar
 - zit- en rustplekken ingericht op kindermaat
 - beschutte plekken of schaduwzones
 - hoekjes of plekken waar kinderen zich kunnen terugtrekken om te ontprikkelen, zoals een wilgenhut
 - sanitaire voorzieningen (zorg bij gebrek daaraan dat de leerlingen vooraf naar het toilet gaan)

Kleuters genieten het meest in gevarieerde, zintuiglijke en uitdagende natuurlijke omgevingen. Plekken met verschillende soorten planten, losse natuurlijke materialen en een hoge biodiversiteit stimuleren hun creativiteit, fantasie en welbevinden. Ook de mogelijkheid om ver weg te kijken, bijvoorbeeld naar een horizon, geeft kleuters rust en mentale helderheid.

STAP 3: ORGANISEER NATUURACTIVITEITEN

Natuur aanwezig hebben is één ding, maar kleuters daadwerkelijk laten spelen, ontdekken en leren in de natuur zorgt voor het grootste effect op hun mentaal welbevinden. De vorm, duur en frequentie van de activiteiten bepalen hoe sterk die impact is.

HOE PAK JE HET AAN?

Zorg voor een goede balans in het type en de frequentie van activiteiten:

- **Stem activiteiten af op de kinderen**

Kies activiteiten die aansluiten bij wat jouw groep nodig heeft:

- Leeftijd en ontwikkelingsfase
- Noden en interesses
- Seizoenen
- Schoolkalender

- **Bied variatie in duur en frequentie**

Zorg voor een evenwicht tussen korte en intensieve natuurervaringen.

- **Frequent natuurcontact:** laat de kinderen dagelijks spelen op een groene speelplaats. Dit zorgt voor vertrouwde en verbondenheid met de natuur.
- **Buitenklassen:** verrijk de leerervaring door te leren van, over en in de natuurlijke omgeving. Dit bevordert betrokkenheid, creativiteit en welbevinden van zowel kleuters als personeel. Maak gebruik van initiatieven zoals MOS Vlaanderen en GoodPlanet, die buiten leren stimuleren via de jaarlijkse campagne #Buitenlesdag, en Bos+, dat op de infopagina 'Outdoor Education' tien redenen beschrijft waarom buiten leren zin heeft.
- **Dagactiviteiten:** denk aan daguitstappen, sportdagen of bezinningsmomenten in het groen. Deze langere natuurinteracties hebben meer impact op het mentale welbevinden van kinderen.
- **Meerdaagse activiteiten:** laat de kleuters meerdere dagen in de natuur verblijven, bijvoorbeeld in de vorm van bosklassen of zeeklassen, voor intensievere natuurervaringen.

- **Bereid kinderen en activiteiten goed voor**

Maak van elke interactie met de natuur een positieve beleving.

- **Neem een EHBO-tasje mee** met pleisters, ontsmettingsmiddel en een tekenverwijderaar.
- **Zorg voor zonnebescherming** (zonnemelk, hoofddeksels) en **passende kleding** (regenjas, laarzen).
- **Leg uit wat de kinderen kunnen verwachten**, zoals het leuke avontuur, maar ook aandachtspunten ('Sommige planten kunnen prikken', 'Achteraf doen we een tekencheck bij elkaar' ...).
- **Maak duidelijke afspraken** rond respect voor natuur (geen papiertjes op de grond, geen nestjes verstoren ...).
- **Informeer de ouders** en geef eventueel praktische tips mee, bijvoorbeeld over het omgaan met tekenbeten na een projectdag in de natuur.

- **Kies activiteiten waarbij de kinderen in beweging zijn**

Met enkele eenvoudige richtlijnen haal je het meeste uit elke natuurervaring:

- **Prikkel de zintuigen:** laat kleuters ruiken, voelen, luisteren, kijken en proeven. Geef ruimte voor spontane verwondering zonder te veel instructie.
- **Bewegingsruimte en vrij spel:** plan momenten waarop ze onbevangen mogen ontdekken.
- **Klimmen op boomstammen, bouwen met takken, springen van een lage heuvel, ...:** dit bevordert hun zelfvertrouwen, motoriek en het leren inschatten van grenzen. Kleine schrammetjes horen erbij en kunnen makkelijk verzorgd worden.

HELP KINDEREN EEN BAND MET DE NATUUR TE ONTWIKKELEN

De vijf paden naar natuurverbondenheid bieden een mooi houvast om kleuters stap voor stap dicht bij de natuur te brengen. Ze vormen een kader voor het organiseren van activiteiten die bijdragen aan hun welbevinden, creativiteit en verbondenheid met de leefomgeving. Vijf aandachtspunten zijn daarbij belangrijk:

1. **Betrekken:** nodig kleuters uit om de natuur actief en bewust te ontdekken. Werk met activiteiten, kleine uitdagingen en projecten die hen laten kijken, luisteren en voelen.
Tip: laat je inspireren door de seizoenen – elk seizoen brengt nieuwe kleuren, geuren en ontdekkingen mee.
2. **Delen:** moedig kleuters aan om te vertellen wat ze mooi vinden in de natuur. Laat hen delen wat ze zien, horen of voelen, en welke emoties dat bij hen oproept. Zo bouwen ze samen natuurervaringen op.
3. **Ontwerpen:** creëer plekken en elementen die kleuters vanzelf naar de natuur toe trekken. Denk aan een blotevoetenpad, een voelmuur, een mini-moestuin of hoekjes met natuurlijke materialen waar ze kunnen experimenteren.
4. **Vieren:** geniet samen met de kinderen van de natuur. Creëer vaste natuurmomenten en rituelen, zoals een lenteviering met bloesems, een herfstwandeling of het planten van een zaadje, en maak er samen een feestelijk en betekenisvol moment van.
5. **Belichamen:** maak de natuur zichtbaar en voelbaar in het dagelijkse schoolleven. Laat natuur een gewoon en terugkerend deel worden van de dag, zowel binnen als buiten. Zo wordt het een bron van rust, inspiratie en groei voor alle kleuters.

Organiseer natuuractiviteiten:
inspirerende activiteiten per pad
op p.5.

VIA DE VIJF PADEN NAAR NATUURVERBONDENHEID

INSPIRATIE VOOR ACTIVITEITEN PER PAD

Wat zijn mogelijke activiteiten per pad? Hoe kan je de activiteiten invullen zodat het effect op het mentaal welbevinden van de kinderen optimaal is?

ACTIVITEITEN MET DE KLAS

De voorbeelden van activiteiten bij de verschillende paden kunnen elkaar overlappen. Een activiteit die meerdere paden tegelijk aanspreekt, biedt extra meerwaarde.

Zintuigelijke beleving

- Zintuigenwandeling – voelen, ruiken, kijken en luisteren in de schoolomgeving.
- Blotevoetenpad – lopen over gras, zand, takjes en voelen hoe dat klinkt en beweegt.
- Natuurgeluiden ontdekken – luisteren naar regen, wind, vogels of ritselende bladeren.
- Voeldoos met natuur – dozen gevuld met mos, zand, dennenappels, steen, schors.
- Reukronde – aan bloemen, kruiden of natte aarde ruiken.
- Ogen-dicht-rustmoment – voelen hoe de wind over hun gezicht waait.

Esthetisch genieten

- Natuurmandala's maken – patronen leggen met bladeren, bloemen en takjes.
- Bladafdrukken schilderen – kunst maken met bladafdrukken in verf.
- Kijk-eens-hoe-mooi-momentje – samen iets moois buiten bewonderen.
- Kleurenzoekers – kleuren verzamelen en sorteren uit de natuur.
- Regenboogmaterialen leggen – regenboog maken met natuurlijke materialen.
- Wolkenfantasie – vormen zoeken in de wolken.

Emoties opwekken

- Luchtkijkmoment – naar de lucht kijken en gevoelens benoemen.
- Vogelgeluiden voelen – luisteren naar vogels en vertellen hoe dat voelt.
- Mijn lievelingsboom – een boom volgen doorheen het jaar.
- Emotiekaartjes na buitenspelen – emoties kiezen na een natuurervaring.
- Boomknuffelen – aanraken, vasthouden en zeggen hoe dat voelt.
- Rustcirkel in het gras – in stilte zitten en gevoelens delen.

Betekenis of zingeving vinden

- Seizoensverhalen – korte verhaaltjes koppelen aan wat kleuters buiten zien.
- Natuurtafel ritueel – betekenisvolle vondsten neerleggen en samen bespreken.
- Zaadjes planten – zorg dragen voor iets dat groeit.
- Natuurvriendjes – een steen, takje of blad kiezen en er een betekenisvol verhaaltje bij maken.
- Dagelijks "dankjewel natuur"-momentje – kort benoemen wat ze mooi of fijn vonden buiten.
- Verwondervraag van de dag – een natuurvraag kiezen om samen over te denken.

Empathie en zorg dragen

- Tuinhulpjes – kleuters helpen water geven, wieden of oogsten in de moestuin.
- Diertjes redden – lieveheersbeestjes naar een plant brengen of slakjes verplaatsen.
- Afvalopruimrondje – samen de speelplaats proper maken.
- Natuurbouwers – met takken en bladeren hutjes of kleine schuilplekjes bouwen.
- Sorteerdiers van de natuur – natuurlijke materialen verzamelen en ordenen.
- Natuurzorgtaakjes – blaadjes vegen, vogelvoer strooien, plantjes verzorgen.

ACTIVITEITEN MET DE SCHOOL

Samen natuur beleven versterkt het groepsgevoel en moedigt kleuters aan om spontaan in interactie te gaan met hun omgeving.

• Groene acties met de klas

Betrek kleuters actief bij eenvoudige natuurprojecten op school. Zo ervaren ze dat ze zélf voor de natuur kunnen zorgen. Denk aan: samen nieuwe plantjes zetten op de speelplaats, bladeren en takjes verzamelen voor de natuurhoek, helpen bij klein groenonderhoud zoals water geven of vogelvoer strooien.

• Doe mee aan laagdrempelige initiatieven

- Week van het Bos (ANB) – ideaal voor speelse bosuitstappen of natuurwandelingen.
- 365 dagen buitenspelen (Goe Gespeeld!) – elke dag een kans om buiten te leren en te spelen.
- Buitenspeeldag (Goe Gespeeld!) – extra aandacht voor vrij en avontuurlijk buitenspel.
- Het Grote Vogeltelweekend voor Scholen (Natuurpunt) – samen vogels spotten en tellen, op kleutermaat.

Deze gezamenlijke activiteiten versterken niet alleen de verbondenheid met de natuur, maar ook met elkaar.

Ontdek nog meer inspirerende activiteiten en materialen op p. 6.

FINISH

Groene Vlag (Eco-School):

het internationale label voor duurzame scholen.

MOS-icoon: laat zien dat jouw school een duurzame, straffe school is.

Groene Oases-label

(Antwerpse Regionale Landschappen)

INSPIRERENDE PRAKTIJKEN NATUUR EN GEZONDHEID - KLEUTERONDERWIJS

STAP 1: Vergroenen van schoolvisie

Achtergrondinformatie

- Webpagina Vergroening (MOS): over [subsidies](#) en een duidelijke [visie](#)
- Netwerk Speelplaats met toekomst: advies, aan de slag en kalender
- Bos+: wegwijzer naar groenere en gezonde leefomgeving en leefstijl - [Beleef het bos](#)
- Goe gespeeld: een infopagina over [spelen in het groen](#) en [onderwijs](#)
- Duurzaam Educatiepunt: [Naar een duurzaam ruimtegebruik](#) - een kadertekst voor het onderwijs

Ondersteuning implementeren visie

- MOS Vlaanderen: een duurzame leer- en leefomgeving via [MOS-school](#)
- Departement Zorg: een gezondheidsbeleid op school via [Gezonde school](#)
- Regionale landschappen: ondersteuning bij vergroening via [Natuur op school](#)
- GoodPlanet: duurzaamheid eenvoudig en toegankelijk maken via [aanbod duurzaamheidseducatie](#)
- Departement Omgeving: ondersteuning met en voor duurzaamheid via [Duurzaam Educatiepunt](#), [Leerplichtonderwijs](#)
- [Blesland](#): Netwerk en platform rond buiten spelen en leren onder Vrijplaats, educatief lab van Artevelde Hogeschool

STAP 2: Natuurlijke inrichting

Ontharding, vergroening en losse elementen

- Velt vzw - ondersteunt scholen via [ecologisch op school](#) met o.a. een handboek schooltuinen, educatieve pakketten, etc.
- [Biodivers zorggroen](#): kennis- en inspiratieplatform van HoGent met 8 ontwerp kwaliteiten voor biodiverse zorgtuinen
- Natuur op school - inspiratiegids voor klimaatbestendige schoolterreinen 2023 – (Provincie Vlaams-Brabant, Provincie West-Vlaanderen), Stad Antwerpen ecoscholen, Ecoscholen, Brussel
- Departement Omgeving. (z.j.). [Speelplaatsen ontharden: Draaiboek voor een klimaatbestendige schoolomgeving](#). Departement Omgeving.BOS+. (2022)
- Regionale landchappen: samenaankoop inheems plantgoed via [Behaag je tuin](#)
- Moestuin op school - [Experimententuin: van zaadje tot lekker en gezond op het bord](#)
- Departement Omgeving: ondersteuning en inspiratie bij ontharding via het [Vlaams Kampioenschap Tegelwippen](#)
- Breekijzer vzw: onthard en ontdek via [Breekijzer.be](#)
- [Blauwgroen Vlaanderen](#) - inspiratie vergroeningen

Buiten je school

Ontdek natuurlijke plekken in jouw buurt via:

- Provincie Antwerpen: [Groenzoeker](#)
- Springzaad: [Speelnatuurkaart](#)
- Agentschap Natuur en Bos: [Belevingskaart](#)

STAP 3: Natuuractiviteiten en natuurverbondenheid

Buiten-onderwijs & risicovol spelen

- Departement Omgeving & MOS Vlaanderen: Klassen zonder muren - [Praktijkboek buitenlesdag](#)
- Bos+: [Outdoor Education](#) - een handboek voor leerkrachten Outdoor Education
- MOS Vlaanderen: inspiratie voor [buitenleren](#)
- Kennisplatform [Outdare Teaching](#): Betekenisvol outdoor leren
- Goe gespeeld: informatie over [risicovol spelen](#)
- Natuurwijs: info en goede praktijken over [hoe de natuur als klaslokaal in te richten](#)
- Kind en samenleving heeft [verschillende publicaties en downloads](#) m.b.t. buitenspelen, kindweefsels, 8 heldendaden die kinderen meer doen spelen in de buurt. etc.
- [Terra Therapeutica](#). (2025) Groen geluk bij baby's en peuters: Inspiratiegids met 40 natuuractiviteiten. Politeia. (Betalend)

Natuureducatie op school

- Plukgeluk vzw: de kracht van natuurlijk onderwijs via [natuureducatie](#)
- GoodPlanet: [aanbod duurzaamheidseducatie kleuteronderwijs](#) o.a. [buiten spelen](#), etc.
- Natuurwijs: aanbod van educatieve materialen via [educatie op school](#)
- Natuurpunt: een aanbod op maat [voor scholen en leerkrachten](#)

Jaarlijks terugkerende campagnes

- Het Agentschap voor Natuur en Bos: [Week van het bos](#) in het teken van biodiversiteit - 3-6 jaar
- Natuurpunt: Vogels tellen op de speelplaats met de [Vogeltelweek voor scholen](#)
- Netwerk Goe Gespeeld: jaarlijks aandacht voor buitenspelen met de [Buitenspeeldag](#)

Natuuractiviteiten

- Speelbank: [Speelactiviteiten voor baby's, peuters en kleuters](#)
- Bos+: aanmoedigen om buiten te spelen met [Allemaal de boom in](#)
- Natuurpunt: op ontdekking in de natuur met [Snuit-activiteiten](#)
- Kind en samenleving. [8 heldendaden die kinderen meer doen spelen in de buurt](#)

Natuurverbondenheid – (Inter)nationaal

- Richardson, M., Barnes, C. & Owen, K. (2025). [Nature Connection in Schools](#). University of Derby
- [The nature connectedness network](#). University of Derby & Natural England
- A voice for nature foundation. [Rewild yourself](#), een plek waar je kan verbinden, exploreren en groeien met natuur
- [Children and nature](#): Netwerk dat professionals ondersteunt om natuurinteracties bij kinderen en jongeren te stimuleren
- Lammens, L., Dom, L., van Daele, S. (2024). Ieder kind recht op natuur? Vier argumenten pro natuurbeleving in de buitenschoolse opvang'. KdG Research.
- Simoens, I., & Lammens, L. (2022). Natuurverbondenheid: een weldaad voor mens én natuur. (Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek; Nr. 2). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek.

Andere materialen binnen Natuur en Gezondheid over natuurverbondenheid bij kinderen zijn te vinden op deze website van Departement Zorg:

- Departement Zorg. (2025). Rapport: Effecten van natuurblootstelling, natuurcontact, natuurbeleving en natuurverbondenheid op gezondheid bij kinderen
- Samenvatting rapport
- Factsheet met kernboodschappen uit rapport
- Aanbevelingen en richtlijnen per setting

